

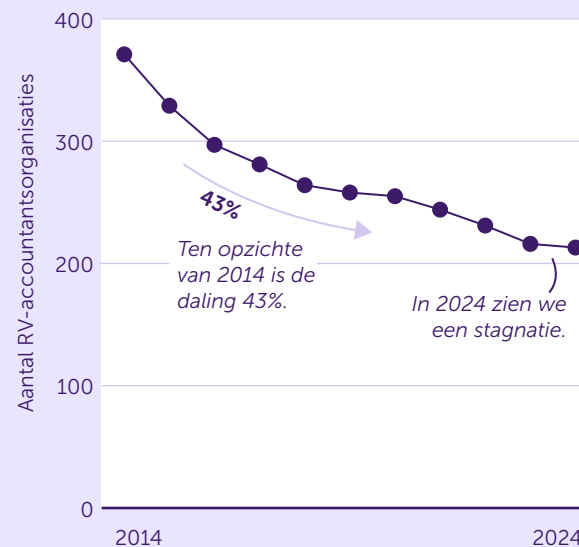
4. Accountancy en verslaggeving

DIT HOOFDSTUK IN 1 MINUUT

- De **consolidatie van RV-accountantsorganisaties zet door** en kan een kwaliteitsimpuls geven. Er zijn echter ook ontwikkelingen die de kwaliteit van controles onder druk zetten, zoals een achterblijvende leercultuur qua oorzakenanalyses en een toenemend aandeel van private-equity-partijen.
- Accountantsorganisaties geven aan steeds vaker geavanceerde en **innovatieve tooling** te gebruiken, wat kansen biedt, maar ook risico's met zich meebrengt voor de uitvoering van wettelijke controles.
- De vertraagde implementatie van de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) in Nederlandse wetgeving en de voorstellen tot lastenverlichting in het Omnibus-pakket zorgen voor onduidelijkheid in de markt en een **afnemende beschikbaarheid van betrouwbare duurzaamheidsinformatie** voor stakeholders.
- Door geopolitieke onrust kan de onzekerheid over de toekomstige financiële situatie van ondernemingen toenemen. Dit vraagt **extra alertheid** van externe accountants ten aanzien van het **toetsen van de continuïteitsveronderstelling**.
- Als externe accountants onvoldoende opvolging geven aan geïdentificeerde frauderisico's, komt de **poortwachtersrol** van accountantsorganisaties onder druk te staan. Betrokkenheid van externe accountants bij examenfraude kan negatieve gevolgen hebben voor de **geloofwaardigheid van en het vertrouwen in de sector**.

Aantal RV-accountantsorganisaties daalt door overnames en fusies (consolidatie), maar daling lijkt te stagneren.

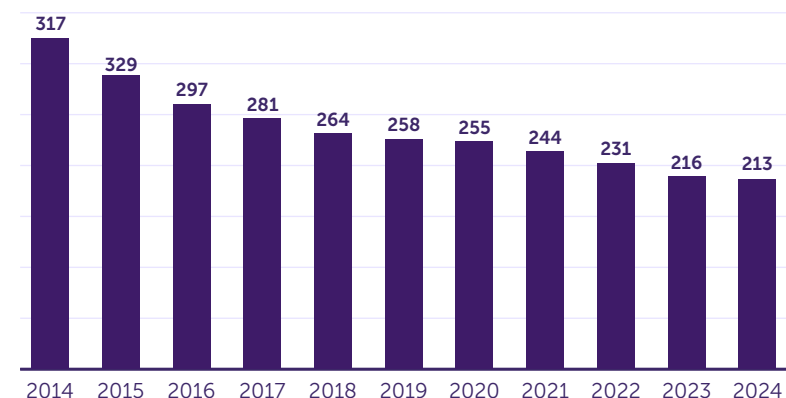
Bron: AFM Marktmonitor 2014-2021;
data RV-accountantsorganisaties 2022-2024

Algemene ontwikkelingen

Verskillende algemene ontwikkelingen in de accountancysector kunnen de kwaliteit van wettelijke controles verbeteren, maar brengen ook nieuwe risico's met zich mee. Hieronder worden de belangrijkste uitkomsten gedeeld van de AFM-analyse van ontwikkelingen die de kwaliteit van wettelijke controles kunnen beïnvloeden. Basis zijn door accountantsorganisaties aan de AFM gerapporteerde data, zowel van accountantsorganisaties met een reguliere vergunning voor het verrichten van wettelijke controles (hierna: RV-accountantsorganisaties), als van accountantsorganisaties met een vergunning die mede strekt tot het mogen verrichten van wettelijke controles bij organisaties van openbaar belang (hierna: OOB-accountantsorganisaties).⁴⁶ Ingegaan wordt op de consolidatie van RV-accountantsorganisaties, het leren van oorzakenanalyses, het inzetten van kwaliteitswaarborgen bij wettelijke controles, het marktaandeel van private-equity-partijen en het instellen van een intern toezichthoudend orgaan. Meer verdieping en andere ontwikkelingen staan in de publicatie Sector in Beeld 2025.

Het aantal RV-accountantsorganisaties daalt nog steeds (Figuur 4.1), maar sinds kort neemt het aantal vergunningaanvragen toe. Het aantal RV-accountantsorganisaties is het afgelopen boekjaar met ongeveer 1% gedaald. Ten opzichte van het boekjaar 2014 is de daling ongeveer 43%. Deze ontwikkeling is het resultaat van fusies en overnames, waarbij ook private equity een steeds grotere rol speelt. Doordat er minder RV-accountantsorganisaties zijn, voeren de overgebleven organisaties meer wettelijke controles uit. Deze schaalvergroting kan bijdragen aan een hogere kwaliteit van de wettelijke controles. Sinds vorig jaar neemt het aantal aanvragen voor nieuwe reguliere vergunningen toe, met als resultaat 10 verleende vergunningen in 2024. Hiermee lijkt de daling in het aantal RV-accountantsorganisaties te stagneren.

Figuur 4.1 Het aantal RV-accountantsorganisaties daalt nog steeds, maar daling lijkt te stagneren.

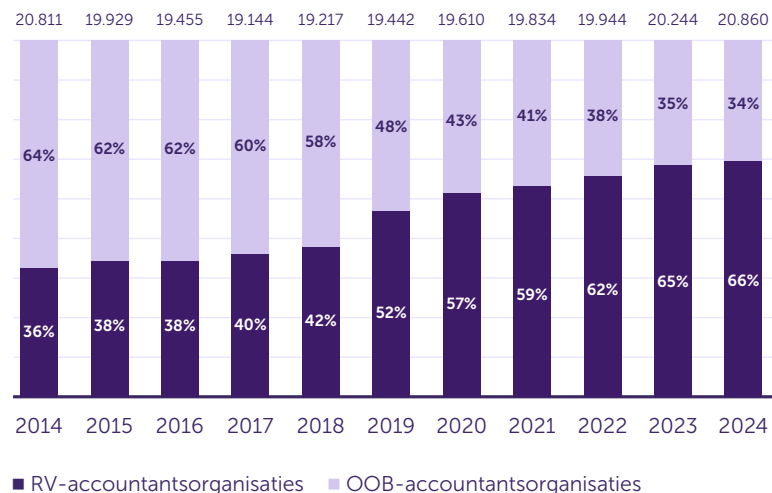
Bronnen: AFM Marktmonitor 2014-2021; Data RV-accountantsorganisaties 2022-2024.

Noot: Vanwege correcties in de datakwaliteit zijn er kleine afwijkingen ten opzichte van eerdere publicaties, maar dit heeft geen invloed op de conclusie.

Het marktaandeel van RV-accountantsorganisaties ten opzichte van OOB-accountantsorganisaties neemt nog steeds toe (Figuur 4.2). Het aantal uitgevoerde wettelijke controles schommelt al jaren rond de 20.000. OOB-accountantsorganisaties voerden in boekjaar 2024 ongeveer 7.051 wettelijke controles uit (34%), terwijl dit er in 2023 nog 7.104 waren (35%). RV-accountantsorganisaties voerden in 2024 13.809 wettelijke controles uit (66%), terwijl dit er in 2023 nog 13.140 waren (65%). Dit kan worden verklaard doordat OOB-accountantsorganisaties – onder meer door capaciteitsdruk en kwaliteitseisen – selectiever zijn geworden in hun cliëntacceptatiebeleid, waardoor cliënten overstappen naar RV-accountantsorganisaties. Hierdoor kan de kwaliteit van wettelijke controles onder druk komen te staan.

⁴⁶ De gebruikte data in deze publicatie is bijgewerkt tot half september 2025.

Figuur 4.2 Het marktaandeel van RV-accountantsorganisaties op basis van het aantal wettelijke controles stijgt nog steeds.

Bronnen: AFM Marktmonitor 2014-2021; Data RV- en OOB-accountantsorganisaties 2022-2024. Toelichting: De jaartallen refereren naar boekjaren en de getallen boven de staven geven het totaal aantal wettelijke controles weer.

Accountantsorganisaties laten kansen liggen om te leren van oorzakenanalyses. Het analyseren van afgeronde wettelijke controles of specifieke thema's geeft inzicht in factoren die de kwaliteit van wettelijke controles beïnvloeden. Dit inzicht helpt om gerichte kwaliteitsmaatregelen te nemen en biedt aanknopingspunten om te leren wat goed gaat en wat beter kan bij wettelijke controles. Hoewel er goede voorbeelden van dergelijke oorzakenanalyses bestaan (met aandacht voor vaktechnische, procesmatige en gedragsmatige aspecten), zijn er ook accountantsorganisaties die dit instrument nog niet of nauwelijks toepassen. Uit een analyse van de data over 2024 blijkt dat OOB-accountantsorganisaties gemiddeld 13 oorzakenanalyses uit-

voeren. RV-accountantsorganisaties voeren gemiddeld 1,7 oorzakenanalyses uit. Een voldoende aantal oorzakenanalyses is nodig om patronen te herkennen en te leren van wettelijke controles. Hoewel er geen vaste norm is en gemiddelde cijfers lastig te vergelijken zijn, helpt dit om structurele verbeteringen te realiseren.

Accountantsorganisaties zetten iets vaker kwaliteitswaarborgen in bij wettelijke controles. Deze kwaliteitswaarborgen bestaan uit opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling (OKB), dossiercoaching, tussentijdse review van het controledossier, inzet van een tweede accountant in het controleteam en/of andere maatregelen. Accountantsorganisaties die hun kwaliteitswaarborgen structureel inzetten en monitoren, kunnen de kwaliteit van hun wettelijke controles beter beheersen.⁴⁷ Bij RV-accountantsorganisaties stijgt het percentage wettelijke controles met één of meer gerapporteerde kwaliteitswaarborgen van 61,5% in 2023 naar 62,0% in 2024. Bij OOB-accountantsorganisaties lijkt er ook sprake te zijn van een stijging van de inzet van kwaliteitswaarborgen.⁴⁸

Private-equity-partijen krijgen een steeds groter marktaandeel in RV-accountantsorganisaties, wat risico's met zich meebrengt. De inschatting is dat in 2025 36% van het totaal aantal wettelijke controles door RV-accountantsorganisaties wordt uitgevoerd door een organisatie die (gedeeltelijk) in handen is van private equity, ten opzichte van 11% in 2023 en 21% in 2024. De AFM weegt de risico's van private equity nog steeds zwaarder dan de kansen. Een belangrijk risico is dat de commerciële druk die private equity met zich meebrengt, de kwaliteit van wettelijke controles onder druk kan zetten. Daarom houdt de AFM de invloed van private equity nauwlettend in de gaten. Ze monitort indicatoren op het gebied van kwaliteitswaarborgen, significante risico's, betrokkenheid van de externe accountant en onafhankelijkheidsbedreigingen – zowel vóór als na samenwerking met private equity.⁴⁹ In het toezicht heeft de AFM daarnaast aandacht voor het naleven van het stemrechtvereiste en het vereiste voor het dagelijks beleid van accountantsorganisaties met private equity.⁵⁰

47 <https://www.afm.nl/nl-nl/sector/actueel/2019/jun/gebruik-kwaliteitswaarborgen-accountants>, AFM, juni 2019.

48 Het beeld kan nog veranderen omdat niet alle OOB-accountantsorganisaties alle data over 2024 hebben aangeleverd.

49 <https://www.afm.nl/nl-nl/sector/actueel/2025/apr/sb-private-equity>, AFM, april 2025.

50 Volgens art. 16 en 16b van de Wet toezicht accountantsorganisaties.

Het aantal grote RV-accountantsorganisaties met een intern toezichthoudend orgaan neemt toe. De Wijzigingswet accountancysector verplicht de grootste RV-accountantsorganisaties om een intern toezichthoudend orgaan in te stellen. Dit orgaan moet bestaan uit ten minste drie onafhankelijke leden, die – net als andere beleidsbepalers – worden getoetst op geschiktheid.⁵¹ Op basis van onze data over boekjaar 2022 tot en met 2024 voldeden 15 RV-accountantsorganisaties aan de criteria voor het verplicht instellen van het toezichthoudend orgaan. Veel van de betrokken accountantsorganisaties bereiden zich al voor op de governance-vereisten van de Wijzigingswet accountancysector. Uit de websites van deze accountantsorganisaties en het AFM-register blijkt dat 10 van de 15 RV-accountantsorganisaties een intern toezichthoudend orgaan hebben. Het gemiddeld aantal leden is vier. Hoewel een intern toezichthoudend orgaan een positieve impuls kan geven aan de borging van het maatschappelijk belang bij het uitvoeren van wettelijke controles, voldoen nog niet alle grote RV-accountantsorganisaties aan de eis van minimaal drie leden en zal uit de praktijk moeten blijken in hoeverre deze toezichthoudende organen functioneren volgens de vereisten van de Wijzigingswet accountancysector.

Digitalisering

Het belang en de impact van technologische ontwikkelingen nemen verder toe. Door de duurzaamheidstransitie, technologische vooruitgang en steeds complexere waardeketens kiezen controlecliënten steeds vaker voor toekomstbestendige bedrijfsmodellen. Daardoor worden hun IT-processen complexer. Dit vraagt om IT-oplossingen bij accountantsorganisaties, andere expertise bij het uitvoeren van wettelijke controles en integratie van opkomende technologie in de

controlepraktijk. Bij OOB-accountantsorganisaties spelen de internationale netwerken hierin een belangrijke sturende rol. Bij RV-accountantsorganisaties kunnen het groeiende marktaandeel van private-equity-partijen en het stopzetten van updates op licenties voor een aantal audit softwaretools, bijdragen aan een toename van het gebruik van nieuwe technologie bij het uitvoeren van wettelijke controles.

Steeds meer accountantsorganisaties gebruiken geavanceerde data-analyse-tools en cloud-oplossingen bij wettelijke controles, wat het mogelijk maakt om controles efficiënter en effectiever uit te voeren. Het gebruik van data-analyse bij wettelijke controles door RV-accountantsorganisaties is sterk toegenomen: van 74% in 2022 naar 91% in 2025 (Figuur 4.3).⁵² Ook geavanceerde data-analyse wordt vaker ingezet, met een stijging van 4% naar 9%. Een incidentele uitvraag in 2024 laat zien dat 49% van de RV-accountantsorganisaties innovatieve tooling toepast, waarbij de meeste organisaties meerdere vormen combineren.⁵³ OOB-accountantsorganisaties gebruiken dit soort tools al langer, maar zetten die nu steeds vaker in voor risicoanalyses en andere niet-routinematige controlewerkzaamheden. Ook experimenteren zij steeds meer met nieuwe technologieën zoals AI.⁵⁴ De inzet van innovatieve tools kan wettelijke controles effectiever maken. Hoewel het inregelen van technologische toepassingen in de beginfase extra tijd kost, levert automatisering op termijn tijdswinst op doordat routinetaken worden overgenomen. Zo houdt het controleteam meer tijd over voor complexere controlewerkzaamheden, wat de kwaliteit van wettelijke controles direct én indirect kan verbeteren.

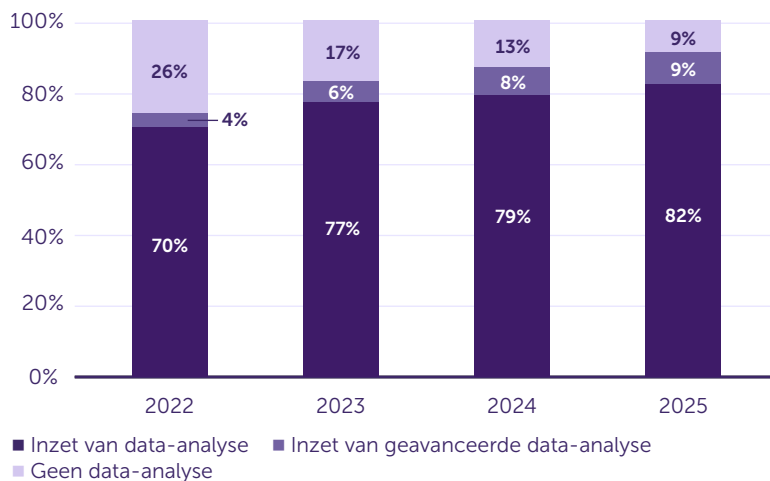
51 De cumulatieve criteria hiervoor zijn dat RV-accountantsorganisaties gedurende drie aaneengesloten boekjaren ten minste €3 miljoen omzet per boekjaar behalen uit wettelijke controles en ten minste 150 wettelijke controles per boekjaar verrichten.

52 Conform NBA-Handreiking 1141 gebruiken we de volgende definitie voor data-analyse: "Data-analyse is het ontdekken van patronen, afwijkingen, inconsistenties, en het onttrekken van nadere nuttige informatie over het object van het onderzoek door middel van analyse, modellering en visualisatie met het oog op de planning of het uitvoeren van de opdracht" (<https://www.afm.nl/~/-/profmedia/files/doelgroepen/accountantsorganisaties/2024/aanleverspecificaties-uitvraag-wettelijke-controles-2024-v14.pdf>).

53 De antwoordmogelijkheden bij deze vraag zijn: 1. Process mining, 2. Robotic Process Automation, 3. Artificial Intelligence, 4. Continuous auditing, 5. PowerBI, 6. Big data/ data lakes, 7. Andere. Accountantsorganisaties konden hierbij naar eigen inzicht aangeven of zij deze innovatieve tooling gebruiken.

54 https://media.frc.org.uk/documents/Thematic_Review_on_the_Certification_of_Automated_Tools_and_Techniques.pdf, FRC, juni 2025; <https://www.ifiar.org/?wpdmdl=18273>, IFIAR, maart 2025.

Figuur 4.3 Inzet van (geavanceerde) data-analyse door RV-accountantsorganisaties neemt toe.

Bron: Data wettelijke controles RV-accountantsorganisaties. Noot: De data over 2025 zijn bijgewerkt tot half september.

Het gebruik van geavanceerde of innovatieve tools brengt echter ook risico's met zich mee voor de kwaliteit van wettelijke controles. Onderzoek wijst uit dat accountants vatbaar zijn voor een 'automation bias': accountants beoordelen werk minder goed als het is gemaakt door geautomatiseerde tools, dan als hetzelfde werk is gedaan door een collega.⁵⁵ Het risico is dus dat externe accountants te veel vertrouwen hebben in de correcte werking en uitkomsten van deze tools ('overreliance'). Daarom is het essentieel dat accountantsorganisaties waarborgen implementeren om de beveiliging en correcte werking van de tooling te garanderen. Dit is ook relevant voor AI-tools die zonder menselijke interventie uitkomsten en/of conclusies kunnen produce-

ren. Hierdoor kunnen situaties ontstaan waarin tools niet-herleidbare en/of reproduceerbare uitkomsten genereren zonder dat de gebruiker zich hiervan bewust is. Dit kan ten koste gaan van de kwaliteit van wettelijke controles; dit blijkt ook uit inspectiebevindingen van andere internationale toezichthouders.⁵⁶

Accountantsorganisaties rapporteren weinig cyberincidenten en RV-accountantsorganisaties lijken hun eigen cyberrisico's te onderschatten. Hoewel accountantsorganisaties niet onder de Digital Operational Resilience Act (DORA) vallen, is informatiebeveiliging een belangrijk thema voor hen. Accountantsorganisaties en hun leveranciers van softwaretools en cloud-oplossingen beschikken immers over grote hoeveelheden vertrouwelijke informatie. Daarnaast neemt het gebruik van geavanceerde en innovatieve tools toe. Ondanks het toenemende belang van cybersecurity rapporteren accountantsorganisaties weinig cyberincidenten in onze data-uitvraag. Wel hebben 143 RV-accountantsorganisaties hun cyberrisiconiveau gedeeld: 5% geeft aan een hoog of kritisch risiconiveau te hebben, 36% een medium niveau en 59% een laag niveau.

Verduurzaming

De vertraagde implementatie van de CSRD in Nederlandse wetgeving en de voorstellen tot lastenverlichting in het Omnibus-pakket zorgen voor onduidelijkheid in de markt. Begin 2025 heeft de Europese Commissie het Omnibus-pakket naar buiten gebracht met voorstellen voor vereenvoudiging van de CSRD, met als doel het realiseren van lastenverlichting voor ondernemingen.⁵⁷ Het voorstel om de rapportageplicht voor grote ondernemingen (tweede golf) en kleine beursgenoteerde ondernemingen (derde golf) met twee jaar uit te stellen, is inmiddels aangenomen.⁵⁸ In de voorstellen van het Omnibus-pakket zijn de criteria voor CSRD-plichtige ondernemingen

⁵⁵ <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4309348>, Peters, juni 2025.

⁵⁶ <https://www.ifiar.org/?wpdmdl=18273>, IFIAR, maart 2025.

⁵⁷ https://finance.ec.europa.eu/publications/commission-simplifies-rules-sustainability-and-eu-investments-delivering-over-eu6-billion_en, European Commission, februari 2025.

⁵⁸ <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/04/14/simplification-council-gives-final-green-light-on-the-stop-the-clock-mechanism-to-boost-eu-competitive-ness-and-provide-legal-certainty-to-businesses/>, European Council, april 2025.

verhoogd. De Europese Raad heeft daarna een voorstel gedaan om deze criteria nog verder te verhogen.⁵⁹ Het uiteindelijke toepassingsbereik van de CSRD is nog onzeker, aangezien deze nog moet worden vastgesteld met trilogonderhandelingen tussen de Europese Commissie, de Europese Raad en het Europees Parlement.

Ondanks de vertraagde implementatie van de CSRD hebben veel uitgevende instellingen over 2024 een duurzaamheidsverslag op basis van de CSRD gepubliceerd. Ondernemingen hebben goede stappen gezet door hun duurzaamheidsverslagen meer gestructureerd, toegankelijk en visueel te maken.⁶⁰ Er komen steeds meer goede voorbeelden van duurzaamheidsverslagen op basis van de CSRD beschikbaar, maar er zijn ook aandachtspunten om de plek van de onderneming in de wereld beter te belichten. Uit een globale interne analyse van de AFM blijkt dat bij vrijwel alle duurzaamheidsverslagen van uitgevende instellingen over 2024 een beoordelingsverklaring met beperkte mate van zekerheid is afgegeven.

De voorstellen van de Europese Commissie en de Europese Raad zorgen voor een vermindering van het aantal CSRD-plichtige ondernemingen en een afnemende beschikbaarheid van duurzaamheidsinformatie voor stakeholders. Deze voorstellen kunnen ertoe leiden dat duurzaamheidsrapportering steeds vaker wordt uitgevoerd door een kleine groep gespecialiseerde externe accountants en medewerkers. Deze concentratie van expertise kan de kwaliteit van het duurzaamheidsverslag en de assurance-werkzaamheden verbeteren. Tegelijk kan deze vermindering in het aantal assurance-opdrachten een belemmering zijn voor externe accountants en medewerkers om zich te bekwalen in deze vorm van assurance. Daarnaast kan het schrappen van de voorgestelde overgang naar een redelijke mate van zekerheid leiden tot minder diepgaande assurance-werkzaamheden en mogelijk minder betrouwbare duurzaamheidsverslaggeving. Daarbij zorgt het volledig vrijwillige karakter van duurzaamheidsrapportering (VSME-standaard) voor grote beursgenoteerde ondernemingen met

minder dan 1.000 werknemers voor een afname van informatie voor stakeholders.

De voorstellen tot verhoging van de criteria voor CSRD-plichtige ondernemingen leiden mogelijk tot marktverschuivingen. Uit analyse van de AFM blijkt dat de meeste RV-accountantsorganisaties met CSRD-plichtige ondernemingen in hun cliëntenportefeuille, naar verwachting slechts één of twee van deze ondernemingen hebben. Dit kan leiden tot verschuivingen in de markt: ondernemingen stappen mogelijk over naar een accountantsorganisatie met meer CSRD-expertise, organisaties gaan samenwerken om assurance bij duurzaamheidsinformatie te realiseren, of ondernemingen kiezen ervoor om de assurance door een andere partij te laten uitvoeren dan de controle van de jaarrekening.

Internationalisering

De omvang van uitbestede controlewerkzaamheden neemt toe en vraagt van accountantsorganisaties dat zij de kwaliteit van deze werkzaamheden waarborgen. Het gaat hierbij om het uitbesteden van controlewerkzaamheden aan bijvoorbeeld service delivery centers, al dan niet in het buitenland. Hoewel het gerapporteerde percentage wettelijke controles bij RV-accountantsorganisaties met uitbestede uren vrijwel gelijk blijft, stijgt het percentage uitbestede uren ten opzichte van het totale aantal uren van deze controles van 9% in 2022 naar 17% in 2025 (Figuur 4.4). Bij OOB-accountantsorganisaties neemt het gerapporteerde percentage wettelijke controles met uitbestede uren toe, maar blijft het aandeel uitbestede uren van deze controles ongeveer gelijk op zo'n 15% voor zowel 2023 als 2024.⁶¹ Het uitbesteden van controlewerkzaamheden kan de kwaliteit van wettelijke controles verhogen, bijvoorbeeld omdat er meer tijd beschikbaar komt voor de complexere onderdelen van de controle. Tegelijk kan het ook de kwaliteit onder druk zetten, doordat er mogelijk meer coördinatie en afstemming noodzakelijk is, afhankelijk van het risicoprofiel van

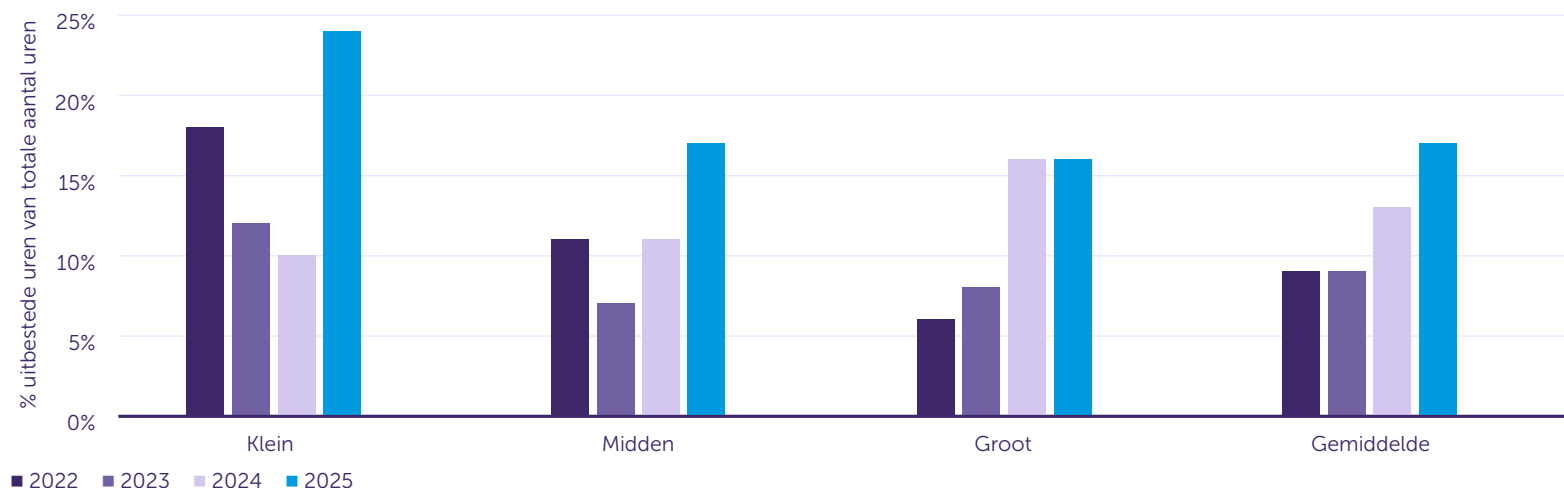
⁵⁹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10276-2025-INIT/en/pdf>, European Council, juni 2025.

⁶⁰ <https://www.afm.nl/nl-nl/sector/actueel/2025/juli/sb-rapport-onderneming-3-focuspunten-CSRD>, AFM, juli 2025.

⁶¹ Bij OOB-accountantsorganisaties is het aandeel uitbestede uren in tegenstelling tot RV-accountantsorganisaties inclusief uren van zzp'ers. Uit aanvullende analyses blijkt echter dat het merendeel van de uitbestede uren bij OOB-accountantsorganisaties bestaat uit uren van servicecentra en dat dit aandeel toeneemt in 2024.

de controlecliënt, de aard van de uitbesteede werkzaamheden en de ervaringen met de partij waaraan werkzaamheden zijn uitbesteed. Daarnaast kan uitbesteding de ontwikkeling van junior medewerkers beperken. Zij krijgen minder gelegenheid om basisvaardigheden op te bouwen die nodig zijn om uitgevoerde controlewerkzaamheden goed te kunnen reviewen.⁶² Dit kan op termijn gevolgen hebben voor de kwaliteit van het controleteam.

Figuur 4.4 Percentage van totale uren dat RV-accountantsorganisaties uitbesteden bij wettelijke controles waarbij uren worden uitbesteed (>0) neemt toe.

Toelichting 'Klein' verwijst naar kleine RV-accountantsorganisaties, 'Midden' naar middelgrote RV-accountantsorganisaties, 'Groot' naar grote RV-accountantsorganisaties, en 'Gemiddelde' naar het gemiddelde over alle RV-accountantsorganisaties.

Bron: Data wettelijke controles RV-accountantsorganisaties. Noot: De data over 2025 zijn bijgewerkt tot half september.

Geopolitieke onrust zorgt voor meer instabiliteit en onzekerheid, wat extra alertheid van externe accountants vraagt bij het toetsen van de continuïteitsveronderstelling van ondernemingen. Door toenemende geopolitieke spanningen kunnen waarderingsvraagstukken ontstaan die relevant zijn voor de verslaggeving van ondernemingen en de uitvoering van wettelijke controles. Daarnaast kan door deze geopolitieke ontwikkelingen de onzekerheid over de toekomstige financiële positie van ondernemingen toenemen. Externe accountants moeten dan extra alert zijn op het controleren van de continuïteitsveronderstelling en het mogelijk opnemen van een toelichtende paragraaf in de controleverklaring met vermelding van een onzekerheid van materieel belang over de continuïteit.

⁶² https://assets.pcaobus.org/pcaob-dev/docs/default-source/documents/culture-spotlight.pdf?sfvrsn=d0a0346e_1, PCAOB, december 2024.

Integriteit en crimineel gedrag

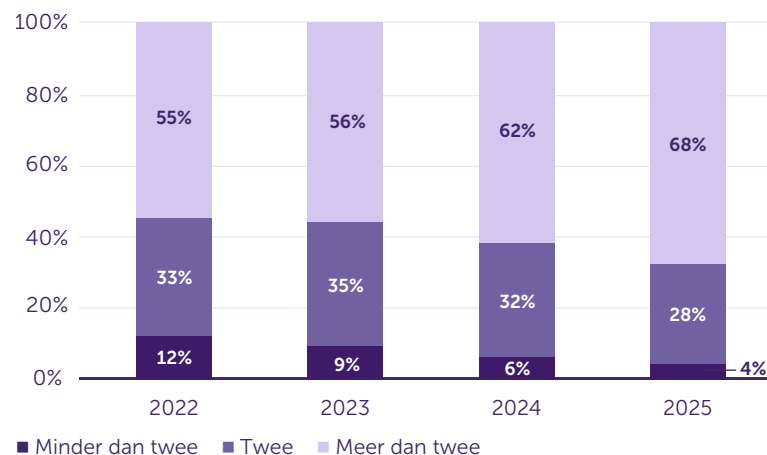
Externe accountants identificeren steeds meer frauderisico's bij wettelijke controles, maar geven daar nog te weinig opvolging aan.⁶³

Uit een analyse van de data over 2022 tot en met 2025 blijkt dat het aantal wettelijke controles door RV-accountantsorganisaties waarin meer dan twee frauderisico's zijn geïdentificeerd, stijgt van 55% in 2022 naar 68% in 2025 (Figuur 4.5).⁶⁴ Tegelijkertijd daalt het aantal wettelijke controles door RV-accountantsorganisaties met minder dan twee geïdentificeerde frauderisico's, van 12% in 2022 naar 4% in 2025. Eenzelfde trend is zichtbaar bij OOB-accountantsorganisaties. Uit AFM-onderzoek blijkt dat de controlewerkzaamheden om in te spelen op frauderisico's, vaak onvoldoende specifiek en onvoldoende diepgaand zijn.⁶⁵ Accountantsorganisaties hebben een belangrijke poortwachtersrol bij het detecteren van fraude van materieel belang en dienen hun professioneel-kritische instelling te gebruiken bij het uitvoeren van controlewerkzaamheden die inspelen op geïdentificeerde frauderisico's.

Examenfraude raakt de integriteit van de accountancysector en kan het vertrouwen in wettelijke controles ondermijnen. Inmiddels heeft de Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB) na gezamenlijk onderzoek met de AFM verschillende boetes opgelegd aan OOB-accountantsorganisaties vanwege betrokkenheid van medewerkers bij examenfraude.⁶⁶ Deze organisaties staan nu onder verscherpt toezicht van de AFM. Daarnaast zijn de RV-accountantsorganisaties geïnformeerd over onze verwachtingen rondom examenfraude.⁶⁷ Accountantsorganisaties hebben een cruciale rol in het maatschappelijk verkeer, dus is het belangrijk om te begrijpen hoe examenfraude heeft kunnen ontstaan en waarom het zo lang heeft kunnen voortduren. Een reflectie op de inrichting van het systeem waarin accountants opereren en de eigen organisatie met aandacht voor kwetsbaarheden en maatregelen, is daarom essentieel.⁶⁸ De AFM verwacht dat

accountantsorganisaties hierin hun verantwoordelijkheid nemen en houdt toezicht op de afhandeling hiervan. Accountantsorganisaties functioneren immers in een marktstructuur waarbij ze een publieke taak in een private omgeving uitvoeren, waarin commerciële belangen een rol kunnen spelen. Integriteit en voorbeeldgedrag zijn dan belangrijke randvoorwaarden voor vertrouwen in het systeem.

Figuur 4.5 Percentage wettelijke controles door RV-accountantsorganisaties met meer dan twee frauderisico's neemt toe.

Toelichting: Het aantal observaties in 2022 = 1.648, 2023 = 8.449, 2024 = 12.536 en 2025 = 7.545.

Bron: Data wettelijke controles RV-accountantsorganisaties. Noot: De data over 2025 zijn bijgewerkt tot half september.

⁶³ Frauderisico's zijn risico's op een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude.

⁶⁴ Het gemiddeld aantal frauderisico's per wettelijke controle door RV-accountantsorganisaties stijgt in deze periode van 2,8 naar 3,2.

⁶⁵ <https://www.afm.nl/nl-nl/sector/actueel/2025/jan/pb-rapport-frauderisicos>, AFM, januari 2025.

⁶⁶ <https://www.afm.nl/nl-nl/sector/actueel/2025/jun/pb-pcaob>, AFM, juni 2025.

⁶⁷ <https://www.afm.nl/en/sector/actueel/2024/december/sb-brief-verwachtingen-rondom-examenfraude>, AFM, december 2024.

⁶⁸ <https://fd.nl/opinie/1559563/scherp-en-tijdig-optreden-in-kwetsbaar-systeem>, Van Beusekom & Van den Bergh, FD, juni 2025.

Accountantsorganisaties moeten hun verantwoordelijkheid nemen in het tegengaan van financiële criminaliteit. Gecontroleerde ondernemingen kunnen accountantsorganisaties proberen in te zetten om beleggingsfraude, witwassen en/of fiscale fraude te maskeren door jaarrekeningen onterecht goed te laten keuren en advies te krijgen met betrekking tot het omzeilen van toezicht. Als accountantsorganisaties daaraan meewerken, heeft dat negatieve gevolgen voor het vertrouwen in de accountancysector en de financiële sector als geheel. Daarom is het belangrijk dat zij hun poortwachtersrol goed vervullen, bijvoorbeeld door het signaleren van (fraude)risico's en/of het melden van ongebruikelijke transacties.

Risicokaart Accountancy en verslaggeving

Met de risicokaarten beschrijven we risico's die mogelijk voortkomen of versnellen als gevolg van de beschreven trends en ontwikkelingen.

Inschatting risico's Omvang risico

- Hoog
- Verhoogd
- Zeer hoog

Kans op materialisatie in de komende twee jaar

- ↗ Toename
- Gelijkblijvend
- ↘ Afname

Trefwoord	Specifiek risico	Drijvers	Belang
Oorzakenanalyses	Accountantsorganisaties doen te weinig aan oorzakenanalyses. Daardoor missen ze kansen om te leren wat goed gaat en wat beter kan bij wettelijke controles, en blijven gerichte kwaliteitsmaatregelen uit.	- Wet- en regelgeving - Integriteit en crimineel gedrag	→
Private equity	Nadrukkelijke groei- en rendementsambities van private-equity-partijen zorgen voor een verhoogde commerciële druk bij de accountantsorganisaties die zij financieren, wat ten koste kan gaan van de kwaliteit van wettelijke controles.	- Wet- en regelgeving - Macro-economische ontwikkelingen	↗
Technologie	Externe accountants vertrouwen te veel op technologie zonder de beveiliging, werking en uitkomsten van de tools voldoende kritisch te beoordelen en een juiste totstandkoming daarvan te borgen. Hierdoor kan de kwaliteit van wettelijke controles onder druk komen te staan.	- Digitalisering - Integriteit en crimineel gedrag	→
Duurzaamheid	De CSRD is in Nederland nog niet in wetgeving geïmplementeerd in tegenstelling tot veel andere landen en komt er mogelijk anders uit te zien vanwege de voorstellen in het Omnibus-pakket. Hierdoor blijft er veel onduidelijkheid bestaan voor de markt en kan er minder duurzaamheidsinformatie voor stakeholders beschikbaar komen.	- Verduurzaming - Wet- en regelgeving	↗
Continuïteit	Geopolitieke ontwikkelingen kunnen een verhoogde onzekerheid geven voor de toekomstige financiële situatie van ondernemingen. Externe accountants nemen dan mogelijk ten onrechte geen toelichtende paragraaf in de controleverklaring op met vermelding van een onzekerheid van materieel belang over de continuïteit, waardoor de gebruikers van verslaggeving belangrijke informatie missen.	- Internationalisering - Geopolitiek - Wet- en regelgeving	→
Fraude	Externe accountants missen evident aanwezige frauderisico's en/of geven te weinig opvolging aan geïdentificeerde frauderisico's bij de uitvoering van wettelijke controles, waardoor ze tekortschieten in hun poortwachtersrol bij het signaleren van fraude.	- Wet- en regelgeving - Integriteit en crimineel gedrag	→
Integriteitsrisico's	Integriteitsincidenten bij meerdere accountantsorganisaties, zoals examenfraude, kunnen het vertrouwen in wettelijke controles ondermijnen.	Integriteit en crimineel gedrag	→